

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๐๑

งานพระเมรุท้องสนามหลวง

ด้วยมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า พระศพ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์และพระศพ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ พระศพพระเจ้า
พี่ยาเธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์กับศพเจ้าพระยาเทเวศร
วงศ์วิวัฒน์นั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นงานท้อง
สนามด้วย เจ้าพนักงานได้จัดเตรียมการพระเมรุถอนฉัตรยอด
พระเมรุออกเปลี่ยนเปบยอดพุ่มข้าวบิณฑ์ ตั้งมีรายการลำดับ
งานต่อไปนี้

งานที่ ๔

พระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์
พระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์

วันที่ ๑๗ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๖ เวลาเช้าเจ้า
พนักงานได้เปลื้องพระโกศฐักดิ์น้อยออกหึ่ง ๒ พระศพ พระ
ราชทานพระโกศฐักดิ์น้อยประกอบพระศพประดับยอดพุ่มและ
เฟื้องหึ่ง ๒ พระศพ และตกแต่งการยั้งที่ไว้พระศพหึ่ง ๒ แห่ง

เล่ม ๕๐ หน้า ๕๑๐๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เช่นมีกรออกพระมรุ และจะได้ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลพระ
พระราชทานยังที่ตำหนักและที่ไว้พระศพทั้ง ๒ นั้น ครั้นเวลา
๕.๐๐ ล.ท. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้อง
ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมาเสด็จแทนพระองค์ทรงบำ
เพ็ญพระราชกุศลพระราชทานที่พระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม
หลวงสรรพสิทธิประสงค์พระที่นั่งทรงธรรมวัดเบญจมบพิตรซึ่ง
เป็นที่ไว้พระศพ ทรงเครื่องนมัสการพระแล้ว ทรงเครื่อง
นมัสการทรงธรรม พระราชมณเฑียรวิบูลย์เมฆบพิตร เสด็จพระ
ธรรมเทศนาถวายกัณฑ์หนึ่งจบ ทรงเครื่องนมัสการบูชาพระ
ธรรม พระธรรมาภิบาลเปรียญ ๕ รูปสวดบรรยายธรรมตามเทศน์
จบ ทรงทอดผ้าไตรยามกัณฑ์เทศน์ผ้าขาวพับ ๔ พับแก่พระ
สวดสดับปกรณ์แล้ว ทรงประเคนใบวัดอุบ้จชัยเครื่องไทยธรรม
กัณฑ์เทศน์ พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา พระราชาคณะถวายอดิ
เรกเสร็จกลับไป ทรงทอดผ้าไตรอีก ๒๐ ไตร พระสงฆ์ ๒๐
รูปสดับปกรณ์ ถวายอนุโมทนา พระราชาคณะถวายอดิเรกแล้ว
กลับไป ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระธรรมที่เตียงพระ
สวด พระสงฆ์สวดพระอภิธรรมต่อไป และมีประโคมแตร
สังข์กลองชนะจำปีจำกลองประจำพระศพตามพระเกียรติยศเช่น

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ หน้า ๕๑๐๓

อย่างพระศพออกสู่พระเมรุ จนกว่าจะได้เชิญพระศพไปสู่
พระเมรุ

ส่วนพระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์นั้น
เวลา ๗.๐๐ ล.ท. โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้า
ฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิตเสด็จแทนพระองค์ยังวังพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ถนนราชปรารภ เสด็จขึ้น
ประทับบนตำหนักที่ไว้พระศพ ทรงเครื่องนมัสการพระและ
เครื่องนมัสการทรงธรรม พระสรภานกวีวัดอนงคารามเสด็จ
พระธรรมเทศนาถวายกัณฑ์หนึ่งจบ ทรงเครื่องนมัสการบูชา
พระธรรม พระสงฆ์ถานานุกรมเปรียญ ๔ รูปสวดบรรยาย
ธรรมตามเทศน์จบ ทรงทอดผ้าไตรยามกัณฑ์เทศน์ผ้าขาว
พับ ๔ พับแก่พระที่สวด สดับปกรณ์แล้ว ทรงประเคนใบ
วัดกุบัจจัยเครื่องไทยธรรมกัณฑ์เทศน์ พระสงฆ์ถวายอนุโม
ทนา พระราชาคณะถวายอดิเรกเสร็จกลับไป ทรงทอดผ้า
ไตรอีก ๒๐ ไตรพระสงฆ์ ๒๐ รูปสดับปกรณ์ถวายอนุโมทนาพระ
ราชาคณะถวายอดิเรกแล้วกลับไป ทรงเครื่องนมัสการบูชา
พระธรรมที่เตียงพระสวด พระสงฆ์สวดพระอภิธรรมต่อไป
และประโคมแตรสังข์กลองชนะ มีจำป๋ากลองประจำพระ
ศพตามพระเกียรติยศเช่นอย่างพระศพออกสู่พระเมรุ

เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๐๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖

วันที่ ๑๘ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เวลาบ่ายโปรดเกล้าฯ ให้พระราชวงศ์ทรงทอดผ้าไตรพระศพละ ๑๐ ไตร พระสงฆ์สดับปกรณ์ถวายอนุโมทนา พระราชาคณะถวายอดิเรกเสร็จ เจ้าพนักงานได้เปลื้องพระโกษฐ์ประกอบออกทั้ง ๒ พระศพนั้น เวลา ๑.๐๐ ล.ท. เชิญพระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จากพระที่นั่งทรงธรรมวัดเบญจมบพิตร ขึ้นรถพระวอวิมานไปตามถนนนครปฐม ข้ามสะพานขมิ้มมรุเชษฐ ไปตามถนนพิศณุโลก เลี้ยวถนนนครสวรรค์ ข้ามสะพานผ่านฟ้าลีลาศไปตามถนนราชดำเนินกลาง ข้ามสะพานผ่านพิภพลีลา เลี้ยวลงถนนราชินีไปเลี้ยวถนนพระพิพิธ ถนนสนามไชย หยุดหน้าวัดพระเชตุพน เชิญพระโกษฐ์ลงพระศจากรถพระวอวิมาน ขึ้น ราชรถ น้อย ประกอบ พระโกษฐ์ ทอง น้อย ประดับพุ่มเฟื่องเสร็จ

ส่วนพระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ เวลาบ่ายโปรดเกล้าฯ ให้พระราชวงศ์ทรงทอดผ้าไตร ๑๐ ไตร เหมือนกัน พระสงฆ์สดับปกรณ์ถวายอนุโมทนา พระราชาคณะถวายอดิเรกเสร็จ เจ้าพนักงานได้เปลื้องพระโกษฐ์ประกอบออก เวลา ๑.๐๐ ล.ท. ได้เชิญพระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ลงจากตำหนักขึ้นรถพระวอวิมาน ออก

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๐ หน้า ๕๑๐๕

จากวังไปตามถนนราชปรารภ เลี้ยวถนนเพชรบุรี ถนนพิศณุโลก ถนนนครสวรรค์ ข้ามสะพานผ่านฟ้าลีลาศไปตามทางเดียวกัน กับพระศพกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ หยุดหน้าวัดพระเชตุพน เชิญพระโกษฐ์ทองพระศพจากรถพระวอวิมานขึ้นราชรถน้อยประกอบพระโกษฐ์ทองน้อยประดับพุ่มเฟื่องเสร็จ แล้วได้จัดตั้งรวบวอนแห่ตามพระอิสริยยศที่จะแห่เชิญพระศพสู่พระเมรุท้องสนามหลวง

ขบวนหน้ามีทหารม้านครไชยศรี ทหารปืนใหญ่ และแตงหวงทหารราบรวมเป็นกองพลที่ ๒ ต่อมา มีเสื่อป่ากรมราบหลวงรักษาพระองค์ ๑ กองร้อยสมทบ แล้วถึงธงสามชายเดินสองข้าง คู่ ๑ คู่แห่หนึ่ง^๕ เกียวลายสรวมเสื่อครุยลอมพอกเดินสองข้าง ๑๒๐ กลองชนะ ๕๐ ระหว่างกลางมีจ่าปี จ่ากลอง สารวัดกลอง ๒ แตรฝรั่งเดิน ๒ ข้าง ๑๖ แตรงอนเดิน ๒ ข้าง ๒๐ สังข์ ๑ สารวัดแตร ๑ สังฆการีเชิญพัดยศพระนำ รถพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ อ่านพระอภิธรรมนำพระศพกั้นสัปทนแดง บังสุริย เครื่องสูงพระศพหน้าห้าชั้น ๖ เจ็ดชั้น ๒ บังแตร ๔ กรมวังคุมเครื่อง ๔ ถึงราชรถน้อยเทียบม้า ๔ ทรงพระโกษฐ์พระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ พระกลด ๑ บังพระสุริย ๑

เล่ม ๕๐ หน้า ๕๑๐๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖

พัดโบก ๑ ภูษามาลาประคองพระโกษฐ์ ๒ อินทร์พรหมเชิญ
จามรข้างละ ๔ รวม ๑๖ มีเครื่องสูงหลังเจ็ดชั้น ๒ ห้าชั้น ๔ บัง
แทรก ๒ คู่ เคียงข้างราชการกระแรววังชั้นพระ ๑ คู่ ชั้นหลวง
๗ คู่ พระแสงหวางเครื่องหน้า ๖ หลัง ๔ มหาดเล็กในกรม
เชิญเครื่องราชอิสริยยศตามพระศพ แล้วถึงขบวนพระศพพระ
เจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ เครื่องสูงหน้าห้าชั้น ๖
เจ็ดชั้น ๒ บังแทรก ๔ ราชรถน้อยเทียมม้า ๔ ทรงพระโกษฐ์พระ
ศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ พระกลด ๑
บังพระสุริย ๑ พัดโบก ๑ ภูษามาลาประคองพระโกษฐ์ ๒ คู่ เคียง
ข้างราชการกระทรวงมหาดไทยชั้นพระ ๑ คู่ ชั้นหลวง ๗ คู่ เครื่อง
สูงหลังเจ็ดชั้น ๒ ห้าชั้น ๔ บังแทรก ๒ พระแสงหวางเครื่องหน้า
๖ หลัง ๔ นาฬิกาขยวมตามพระศพ ๖ มหาดเล็กในกรมเชิญ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์เครื่องราชอิสริยยศตามพระศพ และ
เข้าในกรมนี้ขบวนตามพระศพ เจ้าพนักงานได้จัดตั้งรั้วขบวน
ไว้พร้อมเสร็จ

เวลา ๔ นาฬิกาหลังเที่ยง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
เครื่องเต็มยศทหารบก ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทรงสาย
สพายมหาจักรีบรมราชวงศ์ เสด็จโดยขบวนรถยนตร์พระที่นั่ง
จากพระราชวังพญาไทยังพระเมรุท้องสนามหลวงหยุดรถพระที่นั่ง

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๐๗

ยังถนนหน้าพระธาตุ เสด็จขึ้นพระที่นั่งทรงธรรมประทับพระราชบัลลังก์มุขหน้า โปรดเกล้าฯ ให้เดินขบวนแห่พระศพแต่หน้าวัดพระเชตุพนมาตามถนนสนามไชย ถนนราชดำเนินใน เลี้ยวถนนพระจันทร์เลี้ยวเข้าถนนพระเมรุด้านเหนือขบวนทหารหน้าผ่านหน้าพระที่นั่งไป ออกประตูพระเมรุด้านใต้ เลี้ยวไปตั้งกองอยู่หน้าพระเมรุด้านตะวันออก ขบวนคู่แห่กลองชนะ เตรงอนเตรฝรั่งสังข์เครื่องราชอิสริยยศ และตามพระศพเวียนพระเมรุตามประเพณี ๓ รอบแล้ว เจ้าพนักงานได้เลื่อนรถพระศพสู่มุขพระเมรุด้านตะวันออก เปลื้องพระโกศรูปประกอบออกเชิญพระโกศรูปลองในทรงพระศพขึ้นตั้งยังพระจิตกาธานพร้อมด้วยเครื่องที่จะพระราชทานเพลิงไว้พร้อมทั้ง ๒ พระศพ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับพระที่นั่งทรงธรรม ทรงเครื่องนมัสการทรงธรรม พระธรรมโกษาจารย์ วัดราชาธิวาส แสดงพระธรรมเทศนาถวายกัณฑ์หนึ่งจบ ทรงทอดผ้าไตรยามกัณฑ์เทศน์สดับปลกรรม แล้วทรงประเคนใบวัดลูบัจจัยเครื่องไทยธรรมกัณฑ์เทศน์ และทรงทอดผ้าไตรอีกพระศพละ ๒๐ ไตรรวม ๔๐ ไตร พระสงฆ์ทั้งนี้สดับปลกรรมและถวายอนุโมทนา พระราชาคณะถวายอดิเรกเสร็จ เสด็จไปขึ้นประทับยังพระเมรุ เวลา ๕ นาฬิกา ๓๐ นาทีหลังเที่ยงพระราชทานเพลิง

เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๐๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖

พระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ พระ
เจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ทั้ง ๒ พระศพ เจ้า
พนักงานประโคมแตรสังข์กลองชนะประจำปีจำกลอง ทหารที่ตั้ง
กองอยู่หน้าพระเมรุและเสือบ่ากรมราบหลวงรักษาพระองค์ ได้
กระทำการเคารพพระศพพร้อมด้วยแตรวงและแตรเดี่ยว พระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นประทับพระราชบัลลังก์ ณ พระ
ที่นั่ง ทรงธรรม ตามเดิม พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้าฝ่ายใน
และข้าราชการพระสงฆ์ ได้ขึ้นถวายพระเพลิงต่อไป เวลา ๕
นาฬิกา ๔๐ นาทีหลังเที่ยง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
พระราชดำเนินกลับพระราชวังพญาไท เมื่อผู้ขึ้นถวายพระ
เพลิงหมดจำนวนแล้ว เจ้าพนักงานได้ปิดพระฉากสุมพระอัฐิ
ไว้คั่นหนึ่ง มีพระสงฆ์สวดพระอภิธรรมทั้ง ๔ สร้าง กับประโคม
แตรสังข์กลองชนะประจำปีจำกลองประจำยามตลอดไป กว่า จะได้
เชิญพระอัฐิส่งตามสถานที่และที่ตำหนักวังของพระองค์ท่าน

วันที่ ๑๕ ธันวาคม เวลาเช้าเจ้าพนักงานได้ดับเพลิงประมวณ
พระอัฐิพระอังคารทรงคลุมไว้ ตั้งเครื่องพระสุคนธ์ชั้นทอง
สำหรับสรงพระอัฐิ และพระโกษฐ์พระอัฐิไว้เหนือพานทอง
สองชั้น และตั้งเครื่องนมัสการทอน้อยไว้พร้อมทั้ง ๒ พระอัฐิ

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๐๕

เวลา ๑ นาฬิกา วันพุธ ททท.พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชวงศ์เสด็จไปพระสุคนธ์พระอาราม เป็นพนักงานแฉก และแปรพระรูปทรงคลุมไว้ แล้วราชตระกูลและราชินิกุลเดิมสามหมอบของหลวงพระราชทานพระอัฐิละสามหมอบ คือ พระอัฐิกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์

๑ ไตร เสวกเอก พระยาทิพมณเฑียร (ม.ล. ผัด พนมวัน ฤกษ์ ฤกษ์) หมายรองเสวกเอก นายเสถียรรักษา (ม.ร.ว. เฉลิม ทินกร ฤกษ์)

๒ ไตร เสวกตรี จมื่นราชนาคา (ม.ล. โรจน รัตกุล ฤกษ์) หมายรองเสวกโท จำโชนเชิดประทีปใน (ม.ร.ว. สอน สุประดิษฐ์ ฤกษ์)

๓ ไตร รองเสวกตรี นายประกายมณเฑียร (ม.ร.ว. เจือ มาลากุล ฤกษ์) หมายรองหัวหมั้น หลวงสิทธิ นายเวร (เต็ม บุนนาค)

สามหมอบของหลวงพระราชทาน พระศพกรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์

๑ ไตร นายพลตรี พระยาสุรเสนา (ม.ร.ว. ชิต กำภู ฤกษ์) หมายรองเสวกเอก หลวงสุรการวินิต (ม.ล. อุทัย อิศรางกูร ฤกษ์)

๒ ไตร นายพันตำรวจโท พระนครเขตเกษมศรี (ม.ร.ว. วร นัทรกุล ฅกรุงเทพฯ) หาบ เสวกตรี จมื่นสวัสดิ์วังราช (ม.ล. ประจวบ กล้วยไม้ ฅกรุงเทพฯ)

๓ ไตร เสวกตรี พระพิศาลสมเด็จ (ม.ร.ว. อรุณ วัชรวิงศ์ ฅกรุงเทพฯ) หาบ นายนาวาเอก พระยาอรสมพลาภิบาล (เด่น บุนนาค) ส่วนของเจ้าภาพพระอัฐิละสามหาบรวมเป็น ๑๒ หาบ เวียนพระเมรุตามประเพณีเสร็จแล้วได้ ทอดผ้าไตรสามหาบของ หลวงของเจ้าภาพ พระสงฆ์สดับปกรณ์แล้วไปนั่งยังอาสน พระที่นั่งทรงธรรม หม่อมเจ้าประสพประสงค์และหม่อมเจ้า อปัทมพงศ์ ได้เก็บพระอัฐิสงพระสุคนธ์บรรจุลงพระโกษฐ์ทอง ทั้งสองพระอัฐินั้นแล้ว ภูษามาลาเชิญพระโกษฐ์พระอัฐิจาก พระเมรุไปตั้งยังม้าหมู่ที่ พระที่นั่งทรงธรรม หม่อมเจ้าทั้งสอง ที่ได้ ออกพระนามมาทรงประเคน เครื่องสามหาบแก่พระสงฆ์ ๙ รับพระราชทานฉัน เจ้าพนักงานได้เลี้ยงพระสงฆ์ที่สวดพระ อภิธรรม ๔ สร้างรวม ๓๒ รูปด้วยแล้ว พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา พระราชาคณะถวายอดิเรกกลับไป เจ้าพนักงานได้เชิญพระโกษฐ์ พระอัฐิขึ้นรถหลวงเทียมม้าคู่ พระอัฐิพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ไปส่งยังหอพระนาคในวังพระ ศรีรัตนศาสดาราม พระอัฐิพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงศ์ ศิริพัฒน์ ไปส่งยังวังถนนราชปรารภแล้วเป็นเสร็จการ

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๑๑

งานที่ ๕

พระศพพระเจ้าฟ้าเธอ

กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

วันที่ ๒๓ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เจ้าพนักงาน
ได้เปลื้องพระโกศที่กุดั่นน้อยออก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานพระโกศที่ทองน้อยประกอบประดับพุ่มยอด และ
เฟื้องและตกแต่งการท่งปวงยังตำหนักที่ไว้พระศพณวังพระเจ้าฟ
ฟ้าเธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ไว้พร้อมเช่นอย่างงานออก
พระเมรุ ส่วนการกวดเต็กของเจ้าภาพ สงฆนิกายอนัมนิกายและเงินได้
เริ่มสวดกวดเต็กตามวิธีกวดเต็กตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ครั้นเวลา ๕ นาฬิกาหลังเที่ยง โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระ
เจ้าที่นั่งอัญชยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา เสด็จแทน
พระองค์ในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล พระราชทานที่พระศพ
พระเจ้าฟ้าเธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงเครื่อง
นมัสการทรงธรรม พระอมรโมลีวัดบวรนิเวศ แสดงพระธรรม
เทศน์ถวายที่พระที่นั่งอมรินทร์ ทรงเครื่องนมัสการบูชาพระธรรม
พระถาดอนุกรมเปรียญ ๔ รูปสวดบรยายธรรมตามเทศน์แล้ว
ทรงทอดผ้าไตรยามกัณฑ์เทศน์กับผ้าไตรอีก ๒๐ ไตร พระสงฆ์

เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๑๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖

ลำดับปรณแล้ว ทรงประเคนใบวัดอุ้มภัยเครื่องไยธรรม
กัณฑ์เทศน์ พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา พระราชาคณะถวาย
อติเรกเสร์จกลับไป ทรงเขียนเครื่องบูชาพระธรรม พระสงฆ์
สวดพระอภิธรรม กับมีประโคมแตร์สังข์กลองชนะประจำปี
จำกลองประจำพระศพเช่นอย่างพระศพออกสู่พระเมรุ

วันที่ ๒๔ ธันวาคม เวลา ๑.๐๐ ล.ท. เจ้าพนักงานได้เป็ล่อง
พระโกษฐ์ประกอบออก เชิญพระโกษฐ์ล่องพระศพลงจาก
ตำหนักชั้นรถพระวอวิมานออกจากวังไปตามถนนลก ถนนนคร
สวรรค์ ถนนราชดำเนินกลาง ข้ามสะพานผ่านพิภพลีลาเลียว
ไปตามถนนราชินี เลี้ยวถนนพระพิพิธถนนสนามไชย หยุดรถ
หน้าวัดพระเชตุพน เชิญพระโกษฐ์ล่องพระศพขึ้นล้อปืนใหญ่
รางเกวียน ประกอบพระโกษฐ์ทองน้อยประดับพุ่มเฟื่องเสร์จ
จัดตั้งรวชบวนแห่พระศพ

ขบวนหน้า แตรวงนำ ทหารเรือ ปืนใหญ่ เสือป่าราชนาวิ
ร.น.ส. คู่แห่นักเรียนนายเรือ ๑๕๐ กลองชนะหลายทอง ๔๐ ไม้
ปี่ ๑ จำกลอง ๑ สรรวัตกรอง ๒ แตรฝรั่ง ๑๖ แตรอน ๒๐
สังข์ ๑ สรรวัตแตร์ ๑ สังข์กรวยพิศษพระน้า รถพระ
ธรรมเจดีย์อ่านพระอภิธรรม พระศพกัณฑ์ปกนแดง มีบังสุริย
เครื่องสูงหน้าห้าชั้น ๖ เช็ดชั้น ๒ บังแทรก ๔ พระแสงหว่าง

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๑๓

เครื่องหน้า ๖ นายทหารเรือเชิญเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ถึงรถ
ล้อปืนใหญ่รางเกวียนทรงพระโกษฐ์ พระศพ พระกลด ๑ บัง
พระสุริย์ ๑ พัดโบก ๑ อินทร์พรหมเชิญจามระข้างละ ๘ คู่เคียง
นายทหารเรือชั้นนายนาวา ชั้นนายเรือข้างละ ๘ รวม ๑๖ เครื่อง
สูงหลัง จัดชั้น ๒ ห้าชั้น ๔ บังแทรก ๒ พระแสงหวางเครื่อง ๔
นาฬิกาข้อมือตามพระศพ ๖ มีนายทหารเชิญธงเสนาบดี
ทหารเรือตามด้วย กับนายทหารเรือเชิญเครื่องราชอิสริยยศตาม
แล้วถึงขบวนในกรมผู้บัญชาการตามพระศพ

เวลา ๓.๓๐ ล.ท. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่อง
เต็มยศทหารเรือประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทรงสายสพาย
มหาจักรีบรมราชวงศ์ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง
จากพระราชวังพญาไท หยุตรถพระที่นั่งที่ถนนหน้าพระธาตุ
เสด็จขึ้นพระที่นั่งทรงธรรมประทับมุขหน้า โปรดเกล้าฯ ให้
เจ้าพนักงานเดินขบวนแห่พระศพจากหน้า วัดพระเชตุพนขึ้นมา
ตามถนนสนามไชย ถนนราชดำเนินในเลี้ยวถนนพระจันทร์
เลี้ยวถนนพระเมรุด้านเหนือผ่านหน้าพระที่นั่งไป ขบวนทหาร
ออกไปตั้งแถวกอง อยู่ท้องสนามนอกพระเมรุด้านตะวันออก
ขบวนพระเกียรติยศเวียนพระเมรุตามประเพณี ๓ รอบแล้ว เชิญ
พระศพขึ้นสู่พระเมรุทางมุขตะวันออก เปลื้องพระโกษฐ์ทองน้อย

เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๑๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖

ประกอบออก เชิญพระโกษาจุลจอมเกล้าทรงพระศพขึ้นตั้งยังพระจิตกา
ธาน พร้อมด้วยเครื่องพระราชทานเพลิง พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวประทับพระที่นั่งทรงธรรม ทรงเครื่องนมัสการทรงธรรม
พระธรรมไตรโลกาจารย์แสดงพระธรรมเทศนาถวายกัณฑ์หนึ่งจบ
ทรงทอดไตรยามกัณฑ์เทศน์และผ้าไตรอีก ๒๐ ไตร พระสงฆ์
สดับปกรณ์แล้ว ทรงประเคนใบวัดอุปัชฌาย์เครื่องไทยธรรม
กัณฑ์เทศน์ พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา พระราชาคณะถวาย
อดีตเรกเสร็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประทับพระเมรุ
เวลา ๕ นาฬิกา ๓๕ นาทีหลังเที่ยง พระราชทานเพลิงพระศพ
พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เจ้าพนักงาน
ประโคม แตรสังข์ กลองชนะนมัสการจำป๋่า จำกลอง ตามพระเกียรติยศ
ทหารเรือที่แห่พระศพมาตั้งแถวกองอยู่หน้าพระเมรุ กระทำ
การเคารพพระศพพร้อมด้วยแตรวงและแตรเดี่ยว ทั้งเส้า
ร.น.ส. ก็ได้กระทำการเคารพพระศพตามธรรมเนียม พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเพลิงพระศพแล้วเสด็จขึ้นประ
ทับพระที่นั่งทรงธรรมตามเดิม พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้า
ฝ่ายในชั้นถวายพระเพลิงแล้ว ข้าราชการผู้ใหญ่พระบรมมหาราชวัง
ได้ชั้นถวายพระเพลิงต่อไป เวลา ๕ นาฬิกา ๔๕ นาทีหลังเที่ยง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินกลับพระราชวัง

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๑๕

พญาไท เมื่อหมดผู้ขึ้นถวายพระเพลิงแล้ว เจ้าพนักงาน
ปิดพระฉากถวายพระเพลิงและสุมพระอัฐิไว้คนหนึ่ง ตั้งแต่
เวลา พระศพเข้าสู่ พระเมรุพระสงฆ์ ได้ สวดพระอภิธรรม ประจำ
สร้างทั้ง ๔ และมีประโคมประจำพระศพจนกว่าจะได้เชิญพระอัฐิ
กลับ

วันที่ ๒๕ ธันวาคม เวลาเช้าเจ้าพนักงานกุขามาลาได้ดับ
พระเพลิง ประมวลพระอัฐิพระอังคารถวายคลุมไว้ ตั้งเครื่องพระ
สุคนธ์ชั้นทองสร้างพระอัฐิ พระโศภณเครื่องสำหรับบรรจุพระอัฐิ
เหนือพานทองสองชั้น เครื่องนมัสการทองน้อยไว้พร้อม
เวลา ๗ นาฬิกา ก่อนเที่ยงเจ้าพนักงานกุขามาลาได้แจ้งและแปร
พระรูปถวายคลุมไว้ และได้โปรดเกล้าฯ ให้ข้าทูลฉลองชุด
พระบาท ซึ่งเป็นราชตระกูลและราชินิกุล เดินสามหาบของหลวง
พระราชทาน คือ

๑ ไตร อำมาตย์เอก พระยารัตนโกษา (ม.ร.ว. ใหม่
นพวงศ์ ๓ กรุงเทพฯ) หาบ รองอำมาตย์เอก หลวงสมุทโคจร
(ม.ร.ว. เล็ก สุประดิษฐ์ ๓ กรุงเทพฯ)

๒ ไตร อำมาตย์โท พระนิจราชทัณฑ์ (ม.ร.ว. จันทร
ชুমสาย ๓ กรุงเทพฯ) หาบ หุ้มแพร นายชั้น (ม.ร.ว. มาณพ
เกษมสันต์ ๓ กรุงเทพฯ)

เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๑๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖

๓ ไตร หุ้มแพร พระอิสริยยศพิสุทธิตี (ม.ล. พงศ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา) ทาบ นายนาเวศ พระสุนทรานุกิจปริษา (หลง บุณนาค) เวียนพระเมรุตามประเพณีแล้ว สมเด็จพระเจ้าน้อยยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์ทรงทอดผ้าไตรสามหาบของหลวง พระสงฆ์สดับปกรณ์แล้ว เจ้าภาพได้เก็บพระอัฐิสรงพระสุคนธ์และบรรจุพระโกศหุ้มทองเสร็จ ภูษามาลาเชิญจากพระเมรุไปขึ้นตั้งเหนือม้าหุ้มทอง และเลี้ยงเครื่องสามหาบแก่พระสงฆ์ที่สดับปกรณ์ พระสงฆ์รับพระราชทานนั้นแล้วถวายอนุโมทนา พระราชาคณะถวายอดิเรกเสร็จ เชิญพระอัฐิขึ้นรถเทียมม้าไปส่งยังวังพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์แล้วเป็นเสร็จการ

งานที่ ๒

ศพเจ้าพระยาเทเวศรวงศ์วิวัฒน์

วันที่ ๒๖ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ เจ้าพนักงานการพระเมรุได้ถอนลัมน์ตร นาก ทอง เงินออก

เวลา ๔ นาฬิกาหลังเที่ยง เจ้าพนักงานได้เชิญโกศหุ้มสองศพเจ้าพระยาเทเวศรวงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว. หลาน กุญชร ณ อยุธยา)

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๐ หน้า ๔๑๑๓

ขบวนรถยนต์ย่อยประกอบโกษฐ์มณฑป แต่ถนนบ้านหม้อ หน้าวัง
พระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น ๒ กรมพระพิทักษ์เทเวศร์ ตั้งรวบวน
แห่

ขบวนหน้ามหาดราชกองเกียรติยศนายพันเอก คู่แห่งเกี่ยว
ลายสรวมเสื่อครุยลอมพอก ๘๐ กลองชนะแดง ๒๐ มีจำปี ๑
จำกลอง ๑ แตรองอน ๔ แตรฝรั่ง ๔ สังฆการีถือพัดยศพระนำ
รถพระเทพเวทีอ่านพระอภิธรรมนำศพ กั้นสัปทนแดง เครื่อง
สูง ๕ ชั้นหน้าหลังรวม ๑๐ บังแทรก ๖ ราชรถน้อยเทียมม้า ๔
รับโกษฐ์ศพ มีภูษามาลาประคองโกษฐ์ ๒ กัดค้ำมลอ บังสุริย์
คู่เคียงข้าราชการกระทรวงเกษตรวชิการชั้นหลวง ๑ คู่ ชั้นขุน
๗ คู่ แล้วถึงคนเชิญเครื่องอิสริยยศและผู้ที่นั่งชาวตามศพ

เวลา ๔.๐๐ ล.ท. เจ้าพนักงานได้เดินขบวนแห่ศพเจ้าพระยา
เทเวศร์วงศ์วิวัฒน์แต่ถนนบ้านหม้อ เลี้ยวขึ้นตามถนนเจริญ
กรุง ถนนสนามไชยตรงไปถนนราชดำเนินใน เลี้ยวถนนพระ
จันทร์ เลี้ยวเข้าถนนเหนือพระเมรุท้องสนาม ขบวนคู่แห่
เครื่องอิสริยยศเวียนเมรุครบ ๓ รอบแล้ว เปิดองโกษฐ์มณฑป
ที่ประกอบออก เชิญโกษฐ์ลอมศพขึ้นสู่พระเมรุตั้งยังจิตกาธาน
พร้อมด้วยเครื่องที่จะพระราชทานเพลิง

เล่ม ๔๐ หน้า ๔๑๑๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖

เวลา ๔ นาฬิกา ๔๕ นาทีหลังเที่ยง พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวทรงเครื่องเต็มยศขาวทหารม้ารักษาพระองค์ ประดับเครื่อง
ราชอิสริยาภรณ์ทรงสหายสพ่ายมหาปรมาภรณ์ เสด็จพระราชดำเนิน
ด้วยรถยนต์พระที่นั่งจากพระราชวังพญาไทยังพระเมรุ หยุตรถ
พระที่นั่งที่ถนนหน้าพระธาตุ เสด็จขึ้นประทับพระที่นั่งทรงธรรม
ทรงทอดผ้าไตร ๑๐ ไตร ผ้าขาวพับ ๒๐ พับพระราชทานบังสุกุล
พระสงฆ์บังสุกุลถวายอนุโมทนาแล้วเสด็จขึ้นยังพระเมรุ เวลา ๔
นาฬิกา ๕๕ นาทีพระราชทานเพลิงศพ เจ้าพระยาเทเวศรวงศ์
วิวัฒน์ เจ้าพนักงานประโคมกลองชนะระนาดตรงอนแดร่ฝรั่งตาม
เกียรติยศ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประทับรถ
พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินกลับพระราชวังพญาไท พระบรม
วงศานุวงศ์ข้าราชการและพระสงฆ์ได้ขึ้นเฝ้าศพต่อไป เจ้าพนักงาน
ได้สู้อัฐิวัว่กันหนึ่ง

วันที่ ๒๓ ธันวาคม เวลาเช้าเจ้าพนักงานดับเพลิงแจ่งและ
แปรรูป ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสามหาบของ
หลวงให้เจ้าภาพจัดการทอดและเก็บอัฐิเลี้ยงพระสงฆ์เครื่องสาม
หาบ กับเลี้ยงพระสงฆ์ที่สวดพระอภิธรรม ตั้งแต่เชยศพสู่เมรุ
ทั้ง ๔ สร้างรวม ๓๒ รูปแล้ว เป็นเสร็จการ